

Orgány obce

Mgr. Michal Matouš

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Úvod

- Stát - monopol mocenského donucení
 - nerovnost a mocenské postavení x soukromoprávní postavení
 - výkon moci prostřednictvím subjektů, resp. odvození pravomocí od státu -> výkon veřejné moci

Veřejná moc

- Nejvýznamnější je moc státní
- Další druhy veřejné moci – např. odvozené od mezinárodních smluv, které ČR uzavřela, resp. ratifikovala
- Pojem veřejná moc obsahuje mj. i veřejnou správu

Veřejná správa

- v širším kontextu definována jako **správa veřejných záležitostí ve veřejném zájmu sloužící občanům k realizaci práv na správě veřejných záležitostí.**
- Základní členění na státní správu a samosprávu
- Odlišné principy

Státní správa

- Výkon napřímo orgány nebo správními úřady jako jeho organizačními složkami -> nemají právní subjektivitu
- Na centrální úrovni -> Ústředními orgány státní správy
- Na nižších stupních -> Územně dekoncentrovanými (specializovanými) orgány státní správy + doplnění od orgánů územní samosprávy = Místní správa
- Územní dekoncentráty odvozují svojí moc od ústředních orgánů státní správy - > správa ve specifických územních obvodech a specializace pouze na některé oblasti státní správy nebo na zvláštní funkce státní správy.
- Omezená autonomie rozhodování, vztahy nadřízenosti a podřízenosti, princip jmenovací
- Na nejnižší úrovni je státní moc vykonávána zpravidla obecními úřady
- Dělení obecních úřadů podle míry přenesené působnosti

Územní samospráva

- Tvořena obcemi a kraji
- Dříve i okresy -> reforma v roce 1997
- Pravomoci okresů přesunuty částečně na kraje a částečně na obce
- Veřejná správa realizována jiným subjektem než státem
 - > veřejnoprávními korporacemi
- Není zde vertikální a hierarchické dělení
- Kolektivní rozhodování a volební princip
- Dohled státu nad činností orgánů územní samosprávy a omezená míra možnosti zasahovat do jejich činnosti
- Politická samospráva = správa vykonávána laickou veřejností za spoluúčasti občanů a dalších subjektů
- Právní samospráva = výkon veřejné správy subjekty odlišnými od státu a relativně nezávislých na státu

Právní vymezení obce

- Je dáno Ústavou ČR
- Podrobná úprava v zákonu č. 128/2000 Sb., o obcích
- Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, které mají právo na samosprávu
- Územní základ = území obce tvořené jedním či několika katastrálními územími
- Osobní základ = občané obce, vlastníci nemovitostí a cizinci s trvalým pobytem na území obce
- Ekonomický základ = právo vlastnit majetek a hospodařit podle vlastního rozpočtu

Právní vymezení obce

- veřejnoprávní korporace
- Právnícká osoba, která má vlastní majetek se kterým hospodaří
- Vystupuje v právních vztazích vlastním jménem
- Odpovědnost z těchto vztahů
- Péče o všestranný rozvoj svého území a potřeby svých občanů

Samostatná působnost obce

- Vydávání obecně závazných vyhlášek
- Hospodaření s majetkem dle rozpočtu obce
- Schvalování programu rozvoje obce
- Zakládání a rušení právnických osob
- Stanovení druhů a sazeb místních poplatků
- Zřizování obecní policie
- Zabezpečení čistoty obce

Přenesená působnost

- Výkon státní správy orgány obcí
- Stát deleguje jednotlivá oprávnění na orgány obce -> znalost místních podmínek
- Orgány obce jsou vázány obecně závaznými právními předpisy, směrnici ústředních správních úřadů a opatřeními x samospráva pouze zákony a právními předpisy vyšší právní síly.

Přenesená působnost

- Působnost stavebního úřadu
- Vedení matrik
- Rozhodování o některých dávkách sociální péče
- Vydávání občanských průkazů a cestovních dokladů
- Projednávání přestupků

Orgán obce

- Zákon o obcích neobsahuje žádnou definici tohoto pojmu.
- Stejně to je v zákoně 367/1990 Sb. ani v zákoně 69/1967 Sb., o národních výborech, na které zákon o obcích navazuje.
- Ani zákon č. 129/2000 Sb., o krajského zřízení, ve znění pozdějších předpisů, neobsahuje definici tohoto pojmu.
- Jelikož je obec veřejnoprávní korporací a právnickou osobou veřejného práva, je možné nalézt jistou indicii v Ústavě ČR.
 - čl. 2 odst. 1 Ústavy: „*Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní*“.
 - = charakteristika orgánu obce -> jedná se o specifického prostředníka mezi do jisté míry abstraktní státní mocí a jejím výkonem. Bez orgánu, který vykonává abstraktní státní moc, by nebylo možné státní moc vykonávat

Orgán obce

- Teoretické definice
- Dle Průchy: „ Působnost obce, jak samostatnou, tak i přenesenou, realizují, s výjimkou případů samostatné působnosti řešených místním referendem, orgány obce“
- Dle Hendrycha: „Územní samosprávné celky mohou, v závislosti na právní úpravě v tom kterém státě, vykonávat svou působnost buď bezprostředně občany anebo prostřednictvím svých orgánů“
- Dle Knapové (soukromoprávní rozměr): *„Osobním jednáním právnické osoby se rozumí jednání jejich statutárních orgánů jejím jménem“*
- Shrnutí -> **orgán obce je prostředníkem mezi abstraktní státní mocí a jejím reálním výkonem, který byl zřízen na základě zákona a čerpá legitimitu z výsledků demokratických voleb. Orgán vykonává veřejnou moc, kterou je nadána obec. Orgán rovněž jedná a reprezentuje obec navenek.**

Orgán obce

- Výkon pravomocí obce prostřednictvím orgánů obce nebo bezprostředně občany -> projev práva na územní samosprávu
- Obce mohou ustanovovat orgány a jmenovat úřední osoby bez zásahu státní správy
- Obce jednají navenek svými orgány
- Zastupitelstvo, rada, starosta a obecní úřad
- Zvláštní orgány obce -> např. komise rady obce nebo obecní policie
- Důraz na systém vzájemných kontrol orgánů obce
- Orgány zřizované v rámci zastupitelstva a rady -> výbory s iniciativní a kontrolní funkcí
- Dělbá moci relativně popřena na úrovni obcí x dělba činností trvá

Zastupitelstvo

- Nejvyšší samosprávný orgán obce
- Přímo volený zastupitelský orgán
- Zastupitelé jsou voleni v komunálních volbách
- 5- 55 členů zastupitelstva- podle počtu obyvatel
- Schází se podle nejméně jednou za 3 měsíce
- Zasedání jsou veřejná

Zastupitelstvo

- Rozhoduje usnesením, musí být přijato nadpoloviční většinou
- Zřizuje výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány
- Povinnost zřídit výbor finanční a kontrolní
- Předsedou výboru je člen zastupitelstva obce
- schvaluje rozpočet obce či schvaluje územní plán obce.
- Vydávání obecně závazných vyhlášek, které však nesmějí odporovat zákonu či právnímu předpisu stejné či vyšší právní síly.

Rada

- Výkonný orgán pro oblast samostatné působnosti
- Nepřísluší jí rozhodovat v oblasti přenesení působnosti, pokud zákon nestanoví jinak -> např. vydávání nařízení rady obce.
- Má 5-11 členů + počet nesmí být vyšší než $\frac{1}{3}$ počtu zastupitelů
- V obcích kde má zastupitelstvo méně než 15 členů, se rada nevolí
- Starosta, místostarosta(vé) a další radní
- Radu volí zastupitelstvo z řad svých členů
- Zasedání neveřejné
- Rozhoduje nadpoloviční většinou usnesením

Rada

- Vyhrazené úkoly rady směřujících k zajištění samosprávného chodu a rozvoje obce -> vymezené výslovně zákonem o obcích
- Další úkoly stanovené zákony -> zejména nevyhrazené úkoly, které nenáleží zastupitelstvu obce či jinému orgánu obce.
- Jednací řád rady obce

Starosta

- Monokratický orgán obce
- Volený zastupitelstvem obce z řad členů zastupitelstva.
- Odpovědný zastupitelstvu obce
- Pouze občan České republiky
- Orgán, který reprezentuje a zastupuje obci navenek.
- Mezi jeho úkoly patří zejména ty upravené přímo zákonem o obcích.
- Na některé úkony je nutný souhlas zastupitelstva obce, případně rady obce. Pokud jsou tyto úkony provedeny bez předchozího souhlasu, jsou absolutně neplatné ex tunc.

Přímá volba?

Starosta

- Svolává a řídí zasedání zastupitelstva a rady obce
- Spolu s dalšími radními podepisuje obecně závazné vyhlášky či jiná usnesení zastupitelstva a rady obce
- Dále podepisování úkonů za obec -> odpovědnost, často trestněprávní -> dotace ze strukturálních fondů EU.
- V obcích, ve kterých nebyla zřízena funkce tajemníka, vykonává jeho funkce právě starosta.

Obecní úřad

- Plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo nebo rada obce
- Vykonává státní správu ve věcech přenesené působnosti
- Starosta, místostarosta(vé), popřípadě tajemník, další zaměstnanci obce, začlenění v odborech a odděleních